

HEILSA

Krabbi hjá monnum og kvinnum Millum danskar menn, sum eru raktir av krabbameini, eru flestu raktir av prostatakkrabba, lungnakrabba, tjúktarmskrabba, krabba í bløðru og landrás og krabba í endatarmi. Millum kvinnur

liggur bróstkrabbi ovast, og síðan koma lungnakrabbi, tjúktarmskrabbi, móðurmerkjakrabbi og húðkrabbi.

Kelda: helse.dk
vilmund@sosialurin.fo

Lagt til rættis: Vilmund Jacobsen

Hvat er kemoterapi?

» **Orsøkin til, at sjúklingar missa hárið, er, at viðgerðin skaðar kyknurnar í hárrótunum**

Tað var av tilvild, at funnið varð fram til kemoviðgerð móti krabba. Vit skulu heilt aftur til krigstíðina fyri at finna svarið upp á, hvussu funnið varð fram til, at krabbamein kann viðgerast við heilivági

Kemoterapi er ein medisinsk viðgerð. Sjúklingurin verður viðgjørdur við heilivági, ið hevur evni, sum drepa krabbakynur. Heilivágurin ger, at kyknurnar ikki kunnu deila seg, soleiðis at krabba-knúturin sleppur at veksa.

Í stuttum kann sigast, at kemoviðgerð ger skaða á krabbakynur, meðan frísku kyknurnar endurbyggja seg sjálvar eftir viðgerðina.

Evnini í kemo virka ymiskt á krabbakynurnar, sum verða órógvadar í ymiskum stigum. Tí er vanligt, at evnini í viðgerðini eru ymisk fyri, at úrslitið á tann hátt kann gerast hitt besta.

Kemoterapi verður sum oftast givið úr eini slangu, sum verður førd inn í eina blóðæð.

Ymisk hjáárin

Tá sjúklingur fær kemo, virkar viðgerðin eisini á frísku kyknurnar. Men, frísku kyknurnar hava - í mun til

krabbakynur - evnini til at endurbyggja seg aftur. Hetta skulu tær hava tíð til. Tí ber ikki til bara at geva kemo í stórum nøgdum fyri at týna krabbakynur. Skulu frísku kyknurnar megna at fylgja við, er neyðugt við steðgi millum viðgerðirnar.

Sjúklingar, sum verða viðgjørdir við kemo, fáa ofta eina røð av hjáárinum. Hetta kann eitt nú vera kvalma, og sjúklingar kunnu eisini spýggja. Summi føla seg maktarsleys og illa til passar, og tey eru eisini mong, sum missa hárið.

Orsøkin til, at sjúklingar missa hárið, er, at viðgerðin skaðar kyknurnar í hárrótunum. Vanligt er, at hárið byrjar at veksa út aftur einar tveir mánaðir eftir, at viðgerðin er liðug.

Av tilvild

Tað var av tilvild, at funnið varð fram til kemoviðgerð móti krabba.

Vit skulu heilt aftur til krigstíðina fyri at finna svarið upp á, hvussu funnið varð fram til, at krabbamein kann viðgerast við heilivági.

Bæði undir fyrra og seinna heimsbardaga varð sinnopsgass brúkt sum kemisk vápn. Seinni, tá líkskurður varð gjørdur av fólki, sum doyðu av sinnopsgassi, varð funnið fram til, at líkini høvdu eitt óvanliga lágt tal av hvítum blóðlikamum.

Í umleið 1940 fekk amerikanska verjumálaráðið tveir farmaceutar at kanna hesi viðurskipti nærri. Eftir at ein røð av væleydnaðum royndum vórðu gjørdar við mús, royndu hesir báðir farmaceutarnir at viðgera ein sjúkling, ið hevði krabbamein. Henda viðgerðin gekk eisini rættiliga væl.

Nógvar royndir seinni kundi staðfestast, at krabbamein eisini kann viðgerast við heilivági.

Nøkur ár seinni – í 1965 –

Sjúklingar, sum verða viðgjørdir við kemo, fáa ofta eina røð av hjáárinum

hendi enn eitt framstig við kemoviðgerðini. Nú varð funnið fram til, at krabbakynur kunnu broyta seg og gerast mótstøðuførar mótvegis kemoterapi. Men, nú varð so eisini funnið fram til, at um fleiri ymisk evni vórðu

blandað saman, var betri møguleiki fyri at avmarka mótstøðuføri hjá krabbakynunum.

At yvirliva

Menningin av medisinsku viðgerðini hevur gjørt lívið

nakað lættari hjá nógvum krabbameinssjúklingum, og viðgerðin ger møguleikan fyri at yvirliva sjúkuna nóg stórri.

vilmund@sosialurin.fo

Fleiri brenna seg

Hóast nógv grilla um summarið, og grillmatur gjarna smakkar óføra væl, er tað sambært heimasíðuni medicin.dk ikki heilt vandaleyst at grilla.

Kanning vísir, at áðrenn matgerðin yvirhøvur

er byrjað, koma nógv - serliga menn, men eisini børn og húsdjór - til skaða við tað, at tey brenna seg, tá kynt verður í grilluni.

Hvørt ár enda soleiðis millum 300-350 fólk á skaðastovum í Danmark við brunasárum, harav eini 15-20 við álvarsomum sárum.

Í nógvum førum er tað flótandi sprit ella tendringssvæta, sum eru orsøkin til óhappini, tá kynt verður í grilluna.

vilmund@sosialurin.fo

Rørsla minkar um vandan fyri krabbameini

Pulsurin skal upp ein hálvan tíma hvønn dag ella so, um tú skalt minka um vandan fyri krabbameini

Tað er ikki nóg mikið við avslappandi túrum til gongu ella á súklu í undanbrekku. Nei, tað er pulsurin, sum skal upp - helst í ein hálvan tíma ella so um dagin.

Vinningurin við rørslu er stórur, og eitt nú gerst vandin fyri krabbameini munandi minni.

Tey, sum longu eru rakt av krabbameini, hava eisini

fyri neyðini at røra seg.

Rørsla kann neyvan lekja krabbamein, men rørsla kann halda sjúkuni aftur, soleiðis at krabbin ikki breiðir seg - ella at hann breiðir seg við minni ferð enn annars.

Kelda: Sygeplejersken
nummar 06 (2013).
vilmund@sosialurin.fo